

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β¹

[Opening Considerations]

[Greeting]

1.1 Παυλος και Σιλουανος και Τιμοθεος τη εκκλησια Θεσσαλονικεων εν Θεω Πατρι ἡμων και Κυριω Ιησου Χριστω: 2 Χαρις ὑμιν και ειρηνη απο Θεου Πατρος ἡμων² και Κυριου Ιησου Χριστου.

[Commendation and encouragement]

3 Ευχαριστην οφειλομεν τω Θεω παντοτε περι ὑμων, αδελφοι, καθως αξιον εστιν, οτι υπεραυξανει η πιστις ὑμων, και πλεοναζει η αγαπη ενος εκαστου παντων ὑμων εις αλληλους· 4 ωστε ἡμας αυτους³ εν ὑμιν καυχασθαι⁴ εν ταις εκκλησιαις του Θεου, υπερ της υπομονης ὑμων και πιστεως εν πασιν τοις διωγμοις ὑμων, και ταις θλιψεσιν αις ανεχεσθε 5—ενδειγμα της δικαιας κρισεως του Θεου, εις το καταξιωθηναι ὑμας της βασιλειας του Θεου, υπερ ἧς και πασχετε· 6 ειπερ δικαιον παρα Θεω ανταποδουναι τοις θλιβουσιν ὑμας θλιψιν, 7 και ὑμιν τοις θλιβομενοις, ανεσιν (μεθ' ἡμων) εν τη αποκαλυψει του Κυριου Ιησου⁵ απ' ουρανου μετ' αγγελων δυναμεως αυτου εν πυρι φλογος, 8 διδοντος εκδικησιν τοις μη ειδοσιν⁶ Θεον και τοις μη υπακουουσιν τω ευαγγελιω του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου,⁷ 9 οιτινες δικην τισουσιν: ολεθρον αιωνιον, απο προσωπου του⁸ Κυριου και απο της δοξης της ισχυος αυτου, 10 οταν ελθη ενδοξασθηναι εν τοις ἁγιοις αυτου, και θαυμασθηναι εν πασιν τοις πιστευσασιν⁹ (οτι επιστευθη το μαρτυριον ἡμων εφ' ὑμας)· εν τη ἡμερα εκεινη.

[A model prayer]

11 Εις ὃ και προσευχομεθα παντοτε περι ὑμων, ινα ὑμας αξιωση της κλησεως ὁ Θεος ἡμων και πληρωση πασαν ευδοκιαν αγαθωσυνης¹⁰ και εργον πιστεως εν δυναμει, 12 οπως ενδοξασθη το ονομα του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου¹¹ εν ὑμιν, και ὑμεις εν αυτω, κατα την χαριν του Θεου ἡμων και Κυριου, Ιησου Χριστου.

[The Day of Christ]

2.1 Ερωτωμεν δε ὑμας, αδελφοι, υπερ της παρουσιας του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου και ἡμων επισυναγωγης επ' αυτον, 2 εις το μη ταχεως σαλευθηναι ὑμας απο του νοος μητε¹² θροεισθαι,¹³ μητε δια¹⁴ πνευματος μητε δια λογου μητε δι' επιστολης ως δι' ἡμων, ως οτι ενεστηκεν η ἡμερα του Χριστου.¹⁵

[The man of sin]

3 Μη τις ὑμας εξαπατηση κατα μηδενα τροπον· οτι εαν μη ελθη η αποστασια πρωτον και αποκαλυφθη ὁ ανθρωπος της αμαρτιας,¹⁶ ὁ υιος της απωλειας, 4 ὁ αντικειμενος και

¹ Both the Text and the apparatus are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD, ©. I venture to affirm to the reader that all original wording of 2 Thessalonians is preserved in this edition, if not in the Text, at least in the apparatus. "Diminish not a word" Jeremiah 26:2 (see Deut. 4:2 and Luke 4:4, "every word" [as in 99.6% of the MSS]). The last note at the end of this book gives explanation about the apparatus.

² ἡμων f³⁵ SA, I [98%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- B [2%]

³ ἡμας αυτους f³⁵ A [96%] RP, HF, OC, TR, CP || ~ 21 SB [3%] NU || 1 [1%]

⁴ καυχασθαι f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || εγκαυχασθαι SA, B [3%] NU

⁵ ιησου rell || 1 χριστου [10%] CP

⁶ ειδοσιν f³⁵ SA, B [70%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || 1 τον [30%]

⁷ χριστου f³⁵ SA [60%] HF, OC, TR, CP || --- B [40%] RP, NU (OC uses small print.)

⁸ του rell || --- [10%] CP

⁹ πιστευσασιν f³⁵ SA, B [93%] RP, HF, OC, CP, NU || πιστευουσιν [7%] TR

¹⁰ αγαθωσυνης rell || αγαθοσυνης [30%]

¹¹ χριστου f³⁵ A [45%] lat, syr, OC, TR, CP || --- SB [55%] sa, RP, HF, NU (OC uses small print.)

¹² μητε f³⁵ [94%] RP, HF, OC, TR, CP || μηδε SA, B [5%] NU || μηποτε [1%]

¹³ θροεισθαι rell || θροεισθε [10%]

¹⁴ δια rell || 1 του [10%] OC (The addition of the article presumably makes the reference be to the Holy Spirit, which is clearly wrong here.)

¹⁵ χριστου f³⁵ [85%] RP, HF, OC, TR, CP || κυριου SA, B [15%] NU (Might this be a doctrinally motivated variant?)

¹⁶ αμαρτιας f³⁵ A (93.8%) RP, HF, OC, TR, CP || ανομιαις SB (5.4%) NU || long omissions (0.8%)

2 Thessalonians

ὑπεραιρομενος ἐπι παντα λεγομενον θεον ἢ σεβασμα, ὥστε αὐτον εἰς τον ναον του Θεου ὡς Θεον καθισαι,¹ αποδεικνυντα² ἑαυτον ὅτι ἐστιν Θεος. 5 (Οὐ μνημονευετε ὅτι ἐτι ὦν προς ὑμας ταυτα ελεγον ὑμιν?)

[The Restrainer]

6 Καὶ νυν το κατεχον οἰδατε, εἰς το αποκαλυφθηναι αὐτον ἐν τῷ ἑαυτου³ καιρω. 7 Το γαρ μυστηριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ανομιας· μονον ὁ κατεχων ἀρτι ἕως ἐκ μεσου γενηται. 8 Καὶ τότε αποκαλυφθησεται ὁ ανομος, ὃν ὁ Κυριος⁴ ἀναλωσει⁵ τῷ πνευματι του στοματος αὐτου καὶ καταργησει τὴ ἐπιφανεια τῆς παρουσιας αὐτου· 9 οὗ ἐστιν ἡ παρουσια κατ' ἐνεργειαν του Σατανα ἐν παση δυναμει καὶ σημειοις καὶ τερασιν ψευδους, 10 καὶ ἐν παση ἀπατη τῆς⁶ ἀδικιας ἐν⁷ τοις ἀπολλυμενοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγαπῆν τῆς ἀληθειας οὐκ ἐδεξαντο εἰς εἰς το σωθηναι αὐτους.

[Believing 'the lie']

11 Καὶ, δια τουτο πεμψει⁸ αὐτοις ὁ Θεος ἐνεργειαν πλανῆς εἰς το πιστευσαι αὐτους τῷ ψευδει, 12 ἵνα κριθωσιν παντες οἱ μὴ πιστευσαντες τὴ ἀληθεια ἀλλ' εὐδοκησαντες ἐν⁹ τῇ ἀδικια.

[To be Saved is Different]

2.13 Ἡμεῖς δε οφειλομεν ευχαριστησεν τῷ Θεῷ παντοτε περι ὑμων, ἀδελφοι ἠγαπημενοι ὑπο Κυριου, ὅτι εἴλετο¹⁰ ὑμας ὁ Θεος ἀπ' ἀρχης,¹¹ εἰς σωτηριαν, ἐν ἁγιασμῷ πνευματος καὶ πιστει ἀληθειας, 14 εἰς ὃ¹² ἐκάλεσεν ὑμας δια του ευαγγελιου ἡμων, εἰς περιποιησιν δοξῆς του Κυριου ἡμων Ἰησου Χριστου.

15 Ἀρα οὖν, ἀδελφοι, στηκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδοσεις ἃς ἐδιδαχθητε, εἴτε δια λογου εἴτε δι' ἐπιστολης ἡμων.

[Another model prayer]

16 Αὐτος δε ὁ Κυριος ἡμων Ἰησους Χριστος, καὶ ὁ¹³ Θεος καὶ¹⁴ Πατηρ ἡμων, ὁ ἀγαπησας ἡμας¹⁵ καὶ δους¹⁶ παρακλησιν αἰωνιαν καὶ ἐλπιδα ἀγαθην, ἐν χαριτι, 17 παρακαλεσαι ὑμων τὰς καρδιας καὶ στηριξαι ὑμας¹⁷ ἐν παντι λογω καὶ ἐργῷ¹⁸ ἀγαθῷ.

[A request for prayer]

3.1 Το λοιπον προσευχεσθε, ἀδελφοι, περι ἡμων, ἵνα ὁ λογος του Κυριου τρεχη καὶ δοξαζηται, καθως καὶ προς ὑμας, 2 καὶ ἵνα ῥυσθωμεν ἀπο των ἀτοπων καὶ ποιηρων ἀνθρωπων· οὐ γαρ παντων ἡ πιστις.

3 Πιστος δε ἐστιν ὁ Κυριος, ὃς στηριξει ὑμας καὶ φυλαξει ἀπο του ποιηρου. 4 Πεποιθαμεν δε ἐν Κυριῳ ἐφ' ὑμας, ὅτι ἂ παραγγελλομεν¹⁹ ὑμιν¹ καὶ² ποιειτε καὶ ποιησετε.

¹ ὡς θεον καθισαι f³⁵ (82.3%) RP, HF, OC, TR, CP || ~ 312 (8.2%) || 3 ἰΑ, Β (9.2%) NU || two other variants (0.3%) (Scattered around the variants, 4.9% have καθησαι.)

² αποδεικνυντα f³⁵ ἰΒ [88%] RP, HF, OC, TR, NU || αποδεικνυνοια (Α) [12%] CP

³ εαυτου f³⁵ Β [80%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || αὐτου ἰΑ, Ι [20%]

⁴ κυριος f³⁵ Β (86.6%) RP, HF, OC, TR, CP || 1 ἰησους ἰΑ (13.4%) [NU]

⁵ ἀναλωσει f³⁵ (92.9%) RP, HF, OC, TR, CP || ἀνελοι Β (6.1%) NU || ἀνελοι (0.7%) || ἀναλοι ἰ || ἀναιλει Α

⁶ τῆς f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἰΑ, Β [5%] NU

⁷ ἐν f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἰΑ, Β [4%] NU

⁸ πεμψει f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || πεμπει ἰΑ, Β [3%] NU

⁹ ἐν f³⁵ Α [90%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἰΒ [10%] NU

¹⁰ εἴλετο f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || εἴλατο ἰΑ, Β [5%] NU

¹¹ ἀπ ἀρχῆς f³⁵ ἰ [94%] RP, HF, OC, TR, CP || ἀπαρχῆν Β [6%] NU ('Firstfruits' when and where? Is not the reading of NU inferior?)

¹² ο f³⁵ Α, Β [94%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 καὶ ἰ [6%] [NU]

¹³ ο f³⁵ ἰΑ, Ι [94%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- Β [6%]

¹⁴ καὶ f³⁵ Α, Ι [97%] RP, HF, OC, TR, CP || ο ἰΒ [2%] NU || καὶ ο [1%]

¹⁵ ἡμας rel || ὑμας [5%] CP

¹⁶ δους f³⁵ ἰΑ, Β [90%] RP, HF, OC, TR, NU || διδους [10%] CP

¹⁷ ὑμας f³⁵ [92%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἰΑ, Β [8%] NU

¹⁸ λογω καὶ ἐργῷ f³⁵ [89%] RP, HF, OC, TR, CP || ~ 321 ἰΑ, Β [10%] NU || two other readings [1%]

¹⁹ παραγγελλομεν rel || παραγγελομεν CP

2 Thessalonians

ποιησετε. 5 Ὁ δε Κυριος κατευθιναι ὑμων τας καρδιας εις την αγαπην του Θεου και εις την³ ὑπομοινην του Χριστου.

[Instructions]

[Don't be irresponsible or lazy]

3.6 Παραγγελλομεν δε ὑμιν, αδελφοι, εν ονοματι του Κυριου ἡμων⁴ Ιησου Χριστου, στελλεσθαι ὑμας απο παντος αδελφου ατακτως περιπατουντος και μη κατα την παραδοσιν ἡν παρελαβον⁵ παρ' ἡμων. 7 Αυτοι γαρ ριδατε πως δει μιμεισθαι ἡμας, οτι ουκ ητακτησαμεν εν ὑμιν· 8 ουδε δωρεαν αρτον εφαγομεν⁶ παρα τινος· αλλ' εν κοπω και μοχθω, νυκτα και ἡμεραν,⁷ εργαζομενοι προς το μη επιβαρησαι τινα ὑμων· 9 ουχ οτι ουκ εχομεν εξουσιαν, αλλ' ινα ἑαυτους τυπον δωμεν ὑμιν εις το μιμεισθαι ἡμας. 10 Και γαρ, οτε ημεν προς ὑμας τουτο παρηγγελλομεν ὑμιν: οτι ει τις ου θελει εργαζεσθαι μηδε εσθιτω! 11 Ακουομεν γαρ τινας περιπατουντας εν ὑμιν ατακτως· μηδεν εργαζομενους, αλλα περιεργαζομενους. 12 Τοις δε τοιουτοις παραγγελλομεν και παρακαλουμεν δια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου⁸ ινα μετα ἡσυχιας εργαζομενοι τον ἑαυτων αρτον εσθιωσιν.

[Isolate the disobedient]

13 Ὑμεις δε, αδελφοι, μη εκκακησητε⁹ καλοποιουντες. 14 Ει δε τις ουχ ὑπακουει τω λογω ἡμων δια της επιστολης, τουτον σημειουσθε και¹⁰ μη συναναμιγνυσθε¹¹ αυτω, ινα εντραπη· 15 και μη ὡς εχθρον ἡγεισθε, αλλα νουθετειτε ὡς αδελφον.

[Conclusion]

[Benediction]

3.16 Αυτος δε ο Κυριος¹² της ειρηνης δωη ὑμιν την ειρηνην δια παντος εν παντι τροπω. Ὁ Κυριος μετα παντων ὑμων.

[Sign-off]

17 Ὁ ασπασμος τη εμη χειρι, Παυλου, ὅ εστιν σημειον εν παση επιστολη, οὕτως γραφω. 18 Ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μετα παντων ὑμων. Αμην.^{13,14}

¹ ὑμιν f³⁵ A [97%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἄB [3%] NU

² και f³⁵ B (96.2%) RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- ἄA (3.8%) (There are four variations on ποιειτε that together garner (8.2%); codex B conflates.)

³ την *rell* || --- [5%] TR

⁴ ἡμων f³⁵ ἄA [99%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- B [1%]

⁵ παρελαβον f³⁵ [92%] RP, HF, OC, CP || παρελαβοσαν ἄA [2%] NU || παρελαβετε B [3%] || παρελαβεν [3%] TR

⁶ εφαγομεν f³⁵ ἄA, B [80%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || ελαβομεν [20%]

⁷ νυκτα και ημεραν f³⁵ A, I [96%] RP, HF, OC, TR, CP || νυκτος 2 ημερας ἄB [4%] NU

⁸ δια του κυριου ημων ιησου χριστου f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || εν κυριω 56 ἄA, B [4%] NU

⁹ εκκακησητε f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || εγκακησητε ἄA(B) [2%] NU || two other variants [1%]

¹⁰ και f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἄA, B [3%] NU

¹¹ συναναμιγνυσθε f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || συναναμιγνυσθαι ἄA, B [4%] NU

¹² κυριος f³⁵ ἄA, B [90%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || θεος [10%]

¹³ αμην f³⁵ A [98%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἄB [2%] NU

¹⁴ The citation of f³⁵ is based on thirty-eight MSS—18, 35, 201, 204, 328, 386, 394, 444, 604, 757, 824, 928, 959, 986, 1072, 1075, 1100, 1248, 1249, 1250, 1503, 1548, 1637, 1725, 1732, 1761, 1768, 1855, 1864, 1865, 1876, 1892, 1897, 2080, 2466, 2554, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 18, 35, 204, 394, 928, 1072, 1075, 1249, 1503, 1637, 1768, 1864, 1865, 2554 and 2723 are 'perfect' representatives of f³⁵ in 2 Thessalonians, as they stand, as were the exemplars of another fifteen. The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Aegean, Trikala, Athens, Mt. Athos [seven different monasteries], Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

I have included six published editions in the apparatus—RP, HF, OC, TR, CP, NU. RP = Robinson-Pierpont (2005), HF = Hodges-Farstad, OC = the Greek Text of the Greek Orthodox Church (also used by other Orthodox Churches), TR = *Textus Receptus*, CP = Complutensian Polyglot, NU = N-A²⁶/UBS³ (N-A²⁷/UBS⁴ offer changes in the critical apparatus, not in the text; the text is still that of N-A²⁶/UBS³).

In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant, within either ( ) or [ ]. I have used ( ) for the evidence taken from TuT, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I had to revert to von Soden and the apparatus of N-A²⁷, supplementing from other sources where possible (Scrivener and Tischendorf)—the percentages offered, I have used [ ] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources.

I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed ± 1%; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support

2 Thessalonians

---

the margin of error should hardly exceed $\pm 3\%$; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed $\pm 15\%$. However, I guarantee the witness of Family 35.

As an arbitrary decision, I have limited the citation of individual MSS to those dated to the 5th century or earlier. I use *re//* to indicate that the reading is supported by all other witnesses, and printed editions (of the six included in the apparatus), compared to the other reading. The Greek font used is Bwgrkl and may be downloaded free from <http://www.bibleworks.com/fonts.html>.